

Aan de heer W. Koolmees, Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
mevrouw T. van Ark, Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Den Haag, 4 december 2017

Briefnr.17/40/NLR/MN/rp

Betreft: de evaluatie van de wet Verevening Pensioen bij scheiding

Geachte dames en heren,

Naar aanleiding van de evaluatie van de wet Verevening Pensioen bij Scheiding willen wij u informeren over onze visie op het huidige functioneren van deze wet en over de wijzigingen die volgens ons in deze wet moeten worden aangebracht.

Wij betreuren het dat de vrouwenbeweging niet bij de recente evaluatie van de wet is betrokken. Vrouwen, en met name vrouwen met een laag inkomen, voelen de effecten van de wetgeving inzake pensioenverevening.

Korte samenvatting van deze brief

Wij zijn van mening dat conversie het beste aansluit bij de situatie van gescheiden mensen. Deze opvatting spoort met de conclusie uit twee onderzoeken. In maart 1997 heeft de Emancipatieraad* een onderzoek laten uitvoeren naar de werking van de wet. Veel van haar conclusies en aanbevelingen zijn nog actueel. In 2007 heeft de wetgever de belangrijkste aanbevelingen uit het SEO Economisch Onderzoek* naast zich neergelegd. Ook in het laatstgenoemde onderzoek was de conclusie dat conversie het beste aansluit bij de situatie van gescheiden mensen, namelijk financiële onafhankelijkheid van je ex-partner.

Daarnaast dienen mensen beter te worden geïnformeerd over de consequenties van samenwonen en trouwen/samenlevingscontract wat betreft hun pensioen. Dit pleit ervoor om bij het afsluiten en beëindigen van een notarieel contract het pensioen als verplicht onderdeel op te nemen

Maatschappelijke ontwikkelingen sinds 1995

1. Toenemende individualisering. De doelstelling van het emancipatiebeleid is dat iedereen een eigen inkomen verdient en financieel onafhankelijk is. Hier sluit de huidige wet VPS niet op aan.
2. Ondanks het feit dat vrouwen meer deelnemen aan betaalde arbeid, blijft de verdeling van de onbetaalde arbeid tussen mannen en vrouwen in een relatie ongelijk (het onbetaalde werk wordt voor 2/3 door vrouwen gedaan, 1/3 door mannen, 2011). Dit geldt niet alleen voor gehuwde paren en paren met een samenlevingscontract, maar ook voor samenwonenden zonder notarieel contract. Dit heeft grote financiële gevolgen voor het pensioen van de deeltijdwerker of thuisblijver als een paar uit elkaar gaat.

3. Toename van het aantal ongehuwde paren. In 1995 waren er 500.000 paren, in 2005 750.000 paren en in 2016 954.000 paren.

Van de kinderen wordt 44 procent geboren bij ongehuwde paren, van de eerstgeborenen is dit zelfs 50 procent¹. Zij bouwen over het algemeen geen pensioenrechten op.

4. Veel pensioenfondsen zijn overgestapt van partnerpensioen op opbouwbasis naar partnerpensioen op risicobasis² (was in 1998 5 procent, in 2006 67 procent). Dit betekent dat bij een scheiding voor de pensioengerechtigde geen kapitaal meer wordt opgebouwd voor een nabestaandenpensioen om te delen.

Vanwege deze ontwikkelingen komen we tot de volgende voorstellen

1. Conversie wordt regel. Dit sluit aan bij de huidige trend dat iedereen haar eigen inkomen verdient. De financiële band tussen de ex-partners wordt dan definitief verbroken.

De voor- en nadelen van conversie zijn voor zowel de pensioengerechtigde als de pensioenplichtige gelijk. Verevening is erg in het nadeel van de pensioengerechtigde.

2. Pensioenafspraken worden verplicht onderdeel bij trouwen, het sluiten van een samenlevingscontract en bij een scheiding.

Veel mensen denken bij hun scheiding niet aan hun pensioen. Dit onderdeel van de scheiding valt hun ruw op hun dak naast alle andere emotionele zaken en hebben geen oog voor de consequenties die het heeft bij pensionering. Ook adviseurs zijn hierop niet alert en geven geen of onvolledige informatie, ze zijn vaak onvoldoende onderlegd.

3. Ongehuwd samenwonen

De periode dat partners ongehuwd samenwonen, geregistreerd bij de burgerlijke stand, telt mee in het aantal jaren dat er pensioen wordt opgebouwd bij een scheiding. Dit komt overeen met de Pensioenwet. Wanneer een van beiden minder gaat werken vanwege afspraken over het huishouden, bouwt zij een pensioentekort op bij het uit elkaar gaan. Als samenwonende paren alsnog hun relatie notarieel vastleggen, tellen de samenwonende jaren mee bij het bepalen van de hoogte van het partnerpensioen.

4. **Pensioenfondsen** moeten bij een scheiding zowel het pensioen uitrekenen bij conversie als bij verevening, zodat ex-partners een betere keuze kunnen maken. Deze berekeningen worden door partijen aangevraagd. Pensioenfondsen worden verplicht om binnen twee maanden te informeren over beide mogelijkheden.

Voorstel: het wijzigen van de naam van de wet in 'Conversie Pensioen bij Scheiding'

Ondanks dat de wetgever indertijd heeft aangegeven dat verevening en conversie gelijkwaardige opties zijn voor de verdeling van het pensioen, heeft de wet de naam gekregen van 'Verevening Pensioen bij Scheiding', geen neutrale naam.

Vanwege de eenvoud van de verdeling van het pensioen bij verevening, de onbekendheid van conversie bij nogal wat adviseurs en de traagheid van de berekening van de hoogte van het pensioen bij pensioenfondsen, kiezen veel mensen voor verevening. Daar komt bij dat de wet onduidelijk is over welke van de drie methoden voor de berekening van conversie pensioenfondsen moeten gebruiken. Ook gaat de wet er ten onrechte vanuit dat conversie nadelig is voor mannen.

¹ ****Emancipatiemonitor 2016, pagina 24*

² ***SEO Economisch Onderzoek, pagina 30*

Mede vanwege de eenvoud en de snelheid van de berekeningen van verevening worden de nadelen voor de pensioengerechtigde voor lief genomen. Deze nadelen zijn aanzienlijk, ze blijven bijvoorbeeld hun leven lang financieel afhankelijk van hun ex, zoals wanneer de ex met pensioen gaat, of bij pensionering voor een vast of variabel bedrag per maand wordt gekozen en bij overlijden is er geen recht op bijzonder partnerpensioen.

Verevening heeft daarentegen voor de pensioenplichtige veel voordelen. Bij overlijden van z'n ex wordt bijvoorbeeld het pensioen aan zijn/haar pensioen toegevoegd.

Conclusies

Bij het opstellen van deze wet is van de makkelijkste optie uitgegaan, namelijk verevening van het pensioen. Deze keuze pakt nadelig uit voor de pensioengerechtigde, meestal de vrouw, en veroordeelt beide exen tot een levenslange, meestal ongewilde, verbintenis. De hoogste tijd dus om deze wet ingrijpend bij te stellen zodat er na een scheiding een eerlijker verdeling plaatsvindt van de opgebouwde pensioenrechten.

Daarnaast dienen mensen beter op de hoogte worden gesteld over de consequenties van samenwonen en trouwen/samenlevingscontract wat betreft hun pensioen. Dit pleit ervoor om bij het afsluiten en beëindigen van een notarieel contract het pensioen als verplicht onderdeel op te nemen. Advocaten, notarissen en pensioenfondsen moeten beter op de hoogte zijn van conversie en verevening en wat het betekent voor de ex-partners.

Hoogste tijd voor een koerswijziging

Vorige parlementen hebben gemeend de aanbevelingen uit vele onderzoeken en artikelen om het pensioen te delen via conversie naast zich neer te leggen. Hierbij sloten ze niet aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen van financiële onafhankelijkheid.

Indertijd is gekozen voor een pensioendeling die vele voordelen oplevert voor de pensioenplichtige. Tijd om deze onrechtvaardigheid t.a.v. de pensioengerechtigde op te heffen.

Graag geven we een toelichting op onze ideeën.

Met vriendelijke groet,

Mede namens onze lidorganisatie WOUW Amsterdam, netwerk van maatschappijkritische 50+ vrouwen

Nenita La Rose

Voorzitter van de Nederlandse Vrouwen Raad

Voor informatie: Marjan Nieuwenhuis (WOUW Amsterdam, netwerk van maatschappijkritische 50+ vrouwen)

020 6793159, marnieuw@dds.nl

CC de heer F. Grapperhaus, Minister van Justitie en Veiligheid,
mevrouw I. van Engelshoven, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
leden van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Geraadpleegde literatuur o.a.

* **Pensioenverevening: gescheiden delen.** Een verkennend onderzoek naar de werking van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding in de praktijk, M.J. Joseph, maart 1997

In opdracht van de Emancipatieraad (1981 - 1997)

** **Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding**, Lucy Kok, e.a., oktober 2007, SEO Economisch Onderzoek, 109 pag. In opdracht van WODC.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) verricht onderzoek voor het ministerie van Veiligheid en Justitie en adviseert over justitieel beleid.

*** **Doelgroepen onderzoek - Gescheiden vrouwen**, Motivaction, 31 maart 2017

Project Z8539, in opdracht van Stichting Pensioenregister.

**** **Emancipatiemonitor 2016**, Wil Protegijs e.a., dec 2016, SCP en CBS. In opdracht van de directie Emancipatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap